MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI
PEDAGOGIK MAHORAT VA XALQARO BAHOLASH ILMIY-AMALIY MARKAZI
Respublika Ta'lim Markazi

2023-2024-NJI OKUW ÝYLYNDA UMUMY ORTA BILIM BERÝÄN MEKDEPLERIŇ 11-NJI SYNP OKUWÇYLARY ÜÇIN

Döwlet we hukuk esaslary

PREDMETINDEN JEMLEÝJI ATTESTATSIÝASYNY GEÇIRMEK BOYUNÇA METODIK TEKLIP WE MATERIALLAR

2023-2024-NJI OKUW ÝYLYNDA UMUMY ORTA BILIM BERÝÄN MEKDEPLERINIŇ 11-NJI SYNP OKUWÇYLARY ÜÇIN JEMLEÝJI BARLAG SYNAGLARYNY GEÇIRMEK BOÝUNÇA DÖWLET WE HUKUK ESASLARY PREDMETINDEN SPESIFIKASIÝASY

Döwlet we hukuk esaslary predmetinden jemleýji attestasiýa barlag synaglary üçin teklip edilýän wezipeler umumy orta bilimiň döwlet bilim standartlary esasynda taýýarlanan. Döwlet we hukuk esaslary predmetini öwrenmek dowamynda okuwçylada hukuk çeşmelerinden peýdalanyp bilmek başarnyklaryny şekillendirmek arkaly hukuk taýdan bilimlerini ösdürmäge, hukuk sowatlylyk derejesini kämilleşdirmäge aýratyn üns berilýär. Okuw predmetini öwrenmekde okuwçylar hukuk çeşmelerinden peýdalanyp bilmek, öz hukuk we erkinliklerini kanun arkaly gorap bilmek, hukuk baradaky waka we hadysalara degişli netije çykarmak, konstitusion borç we mejburyýetlerini bilmäge hem-de olara amal etmek başarnyklaryna eýe bolmak we rowaçlandyrmakdan ybarat.

Okuwçylaryň alan bilim, başarnyk we endiklerini anyklamak üçin 2023–2024-nji okuw ýylynda 11-nji synplarda jemleýji barlag synagyny ýazuw görnüşünde geçirilýär.

Her bir synag blediniň sorag we ýumuşlary Döwlet we hukuk esaslary predmeti boýunça umumy orta bilimiň 10–11-nji synyplar temalaryndan alnan. Şonuň bilen birlikde maslahatda bilmäge degişli soraglar, ulanmaga we pikirlenmäge degişli ýumuşlar boýunça bahalamak ölçegleri getirilen. Wezipeler gündelik durmuşda hukuky waka we hadysalary düşünip ýetmek arkaly emele gelýän ýagdaýlary hukuky tarapdan dogry bahalap bilmek we makul karar kabul etmek endiklerini bahalaýar.

Her bir okuwçy bir sanydan bilet saýlap alýar. Biletde okuwça 10 sanydan sorag berilýär. Soraglaryň 3 si bilmäge, 6 sy ulanmaga, 1 i pikirlenmäge degişli boýar.

11-nji synplar üçin Jemleýji döwlet attestasiýasy materiallary taýýarlanmak prosesinde döwlet we hukuk esaslary predmetinden 10-11-nji synplarda iki ýyl dowamynda geçilen temalar hem-de Konstitusiýa hukuk predmeti esas edip alyndy.

Berlen tabşyryklardan jemleýji döwlet attestasiýasyny geçirmegiň bellenen gününden bir gün öň, işçi topar tarapyndan saýlap almak (bije atmak) ýoly bilen 2 sany wariant düzülip, yglan ediler.

Okuwçylaryň jemleýji barlag işleri Döwlet we hukuk esaslary predmetinden 100 ballyk sistema esasynda:

0 – 29% – “kanagatlanarsyz”;
30–65% – “kanagatlanarly”;
66–85% – “ýagşy”;
86–100% – “örän gowy”

baha ýaly bahalanýar. Her bir ýumuş üçin belgilenen baldan ýokary bal goýulmagyna ýol goýulmaýar.

Düzüjiler: M. Ahmedowa – Daşkent şäher, Ýangihaýat etraby 303-nji ÝDUM Döwlet we hukuk esaslary predmeti mugallymy.
Synçylar:

Döwlet we hukuk esaslary	**Sany**	**Bilmek**	**Ulanmak**	**Pikirlenmek**	**Bir saýlawly test**	**Birnäçe jogaply ýapyk test**	**Jedwel Test**
Özbegistan Respublikasy halkara hukuk subýekti	1	1			1		
Konstitusion hukuk esaslary	2		2			1	1
Adminstratiw hukuk esaslary	1		1				1
Raýatlyk hukuk esaslary	1		1		1		
Zähmet hukuk esaslary	2	1	1			1	1
Maşgala hukugy	1		1				1
Jenaýat hukugy	1			1		1	
Ekologiýa hukugy	1	1			1		
Jemi:	**10**	**3**	**6**	**1**	**3**	**3**	**4**

ÝUMUŞLAR BOÝUNÇA BAHALAMAK KRITERIÝASY

<table>
<tr><th>№</th><th>Eýelemek mümkin bolan başarnyk</th><th></th><th>Ýumuş görnüşi</th><th>Ýumuş şekli</th><th>Bahalamak kriteriýasy</th></tr>
<tr><td>1</td><td>Özbegistan Respublikasynyň halkara hukukda gatnaşmagy barada düşünjä eýe bolmak;</td><td>B</td><td>Bir saýlawly test</td><td>A, B, C, D</td><td>A, B, C, D, wariantly testler bir saýlawly test hasaplanýar. Wariantynda bir sany dogry jogap bolup, dogry jogap üçin 7 bal berilýär.</td></tr>
<tr><td>2</td><td>Raýatlaryň Konstitusiýada bellenen hukuk we borçlaryny bir-birinden tapawutlandyrmak we olary sossial durmuşda ulanmak;</td><td>U</td><td>Birnäçe jogaply ýapyk test</td><td>1); 2); 3); 4).</td><td>Test soragynda birnäçe jogaplar getirilen bolup, diňe dogry jogaplar saýlap alynýar. Her bir dogry jogap üçin 3.6 bal berilýär. Ähli dogry jogap üçin 11 bal berilýär.</td></tr>
<tr><td>3</td><td>Özbegistan Respublikasynyň adminstratiw territorial düzülişi hem-de döwlet häkimiýeti wezipelerini bir-birinden tapawutlandyrmak;</td><td>U</td><td>Tablisa</td><td>Laýyklygy anyklamak<table><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table></td><td>Tablisa görnüşindäki ýumuşda her bir soraga onuň jogabyny laýyk getirmek gerek bolýar. Her bir dogry jogap üçin 2.7 bal berilýär. Ähli dogry jogap üçin 11 bal berilýär.</td></tr>
<tr><td>4</td><td>Adminstratiw hukukbozarlyklara ulanylýan jezalary sossial durmuşda ulanmak;</td><td>Q</td><td>Tablisa</td><td>Laýyklygy anyklamak<table><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table></td><td>Tablisa görnüşindäki ýumuşda her bir soraga onuň jogabyny laýyk getirmek gerek bolýar. Her bir dogry jogap üçin 2.7 bal berilýär. Ähli dogry jogap üçin 11 bal berilýär.</td></tr>
<tr><td>5</td><td>Ylalaşyk we şertnamalary bir-birinden tapawutlandyrmak;</td><td>Q</td><td>Bir saýlawly test</td><td>A, B, C, D</td><td>A, B, C, D wariantly testler bir saýlawly test hasaplanýar. Wariantida bir sany dogry jogap bolup,</td></tr>
</table>

					dogry jogap üçin **11 bal** berilýär.
6	Zähmet şertnamasyny düzmek we ony ýatyrmak esaslaryny dogry işlemek;	Q	Tablisa	Laýyklygy anyklamak 1 | 2 | 3 | 4	Tablisa görnüşindäki ýumuşda her bir soraga onuň jogabyny laýyk getirmek gerek bolýar. Her bir dogry jogap üçin 2.7 bal berilýär. Ähli dogry jogap üçin **11 bal** berilýär.
7	Zähmet hukukgynda kämillik ýaşyna ýetmedikleriň hukugyny bilmek;	B	Birnäçe jogaply ýapyk test	1); 2); 3); 4).	Test soragynda birnäçe jogaplar getirilen bolup, diňe dogry jogaplar saýlap alynýar. Her bir dogry jogap üçin 3.5 bal berilýär. Ähli dogry jogap üçin 7 **bal** berilýär.
8	Nika düzmek esaslary we ony ýatyrmak sebäplerini anyklamak;	Q	Tablisa	Laýyklygy anyklamak 1 | 2 | 3 | 4	Tablisa görnüşindäki ýumuşda her bir soraga onuň jogabyny laýyk getirmek gerek bolýar. Her bir dogry jogap üçin 5.5 bal berilýär. Ähli dogry jogap üçin **11 bal** berilýär.
9	Jenaýat hukukbozarlyklaryny sossial howplylyk derejesini anyklamak, jezalary dogry ulanyp bilmek;	M	Birnäçe jogaply ýapyk test	1); 2); 3); 4).	Test soragynda birnäçe jogaplar getirilen bolup, diňe dogry jogaplar saýlap alynýar. Her bir dogry ýa-da nädogrydygyny tapan jogap üçin 4.3 bal berilýär. Jemi 13 **bal** berilýär.
10	Ekologik hukukbozarlyklar we olara peýdalanylýan jezalary bilmek;	B	Bir saýlawly test	A, B, C, D	A, B, C, D, wariantly testler bir saýlawly test hasaplanýar. Wariantida bir sany dogry jogap bolup, dogry jogap üçin **7 bal** berilýär.

WARIANT-1

1. Halkara hukugyň haýsy funksiýasynda halkara hukuky normalar jahan jemgyýetçiligini birleşdirmegi, anyk halkara hukuky tertip belgilemegi, ony berklemegi anyk gerek diýip görkezilen? (Bilmek -7 bal)

A) Durnuklaşdyryjy
B) Tertibe salyjy
C) Goraýjy
D) Hukuk-terbiýeleýji

2. Aşakda berlen hukuklardan şahsy hukuk we erkinliklere degişlisini aýratynlandyryň. (Ulanmak-11bal)

1) her kim islän maglumatyny yzarlamak, almak we ýaýratmak hukugyna eýe;
2) Özbegistan Respublikasynyň raýatlary döwlet hyzmatyna girmekde deň hukuga eýe;
3) zähmete ýarawy bolmadyk we ýalňyz garrylar, nägiranlygy bolan şahslar hem-de raýatyň sossial tarapdan ýeter-ýetmezçilikli başga taýpalarynyň hukuklary döwlet goragynda;
4) her kim öý-jaý tabyn dälligi hukugyna eýe;
5) raýatlar döwlet bilim edaralarynda saýlaw esasynda döwlet hasabyndan ýokary maglumat almaga hakly;
6) hiç kim aýny bir jenaýat üçin gaýta-gaýta höküm edilmegi mümkin däl.

<table>
<tr><th colspan="2">1</th><th colspan="2">2</th></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="1"></td><td></td></tr>
</table>

3. Aşakdakylary özara gabatlaşdyryp, dogry jogaby tapyň. (Ulanmak-11bal)

1) unitar döwlet; 2) federatiw döwlet.	a) birnäçe subýektler respublikalar, ştatlar ýygyndysyndan düzülen; b) aýratyn adminstratiw-territorial birlikler birmeňzeş hukuklara eýe bolýar; c) edil şu wagtda her bir döwlet öz suwerenitetini saklap galýar; d) subýektleri öz konstitusiýasyna, öz aly kanun çykaryjy, ýerine ýetiriji we sud organlaryna eýe bolýar; e) bütin döwlet terriroriýasynda bir konstitusiýa, bir hökümet we bir kanun resminamalary amal edýär.

<table>
<tr><th colspan="2">1</th><th colspan="2">2</th></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="1"></td><td></td></tr>
</table>

4. Dogry jogap tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň. (Ulanmak-11bal)

1) adminstratiw jeza; 2) jenaýy jeza	a) jenaýat eden şahs kanunlary berjaý etmek we hormatlamak ruhunda terbiýelenýär; b) jenaýat eden adama döwletiň adyndan sud hökümi bilen ulanylýar; c) ýyl kesilen adam kanunda göz öňünde tutulan käbir hukuklardan we azatlyklardan mahrum edilýär; d) täze jenaýat işiniň öňüni almak magsadynda ulanylýar; e) jogapkärçilige çekmek çäresi sypatynda belgilenýär.

1		2

5. Özbegistan Respublikasynyň raýat kodeksine laýyklykda raýatlaryň nädogry berlen hukuklaryna jogap tapyň. (Ulanmak-7 bal)

A) mülk hukugy esasynda mal-mülke eýe bolmaklary mümkin;
B) mal-mülki miras edip almaklary we wesýet edip galdyrmaklary mümkin;
C) bankda gaznasyna eýe bolmaklary mümkin;
D) kanunda takyk goýulan başga işler bilen meşgul bolmaklary mümkin.

6. Dogry jogap tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň. (Ulanmak-11bal)

1) 15-16 ýaş; 2) 16-18 ýaş.	a) ata-enesi ýa-da olaryň ornuny basyjy şahslaryň ýazma razylygy bilen işe işe kabul edilmeli; b) iş wagty hepdesine 36 sagatdan geçmeli däl; c) araba we wagon kömeginde ýük daşamaklaryna rugsat edilmeýär; d) iş wagty hepdesine 34 sagatdan geçmeli däl; e) iş wagty hepdesine 40 sagatdan geçmeli däl.

1		2

7. Aşakdakylardan kimler iş beriji bolmaklary mümkin? (Bilmek-7 bal)

1) kärhanalar, olaryň aýratyn gurulyş bölümleri we olaryň ýolbaşçylary;
2) mülk eýesiniň özi şol bir wagtda ýolbaşçy bolan hususy kärhanalary;
3) Özbegistan Respublikasynyň on alty ýaşa dolan käbir şahslary;
4) Özbegistan Respublikasynyň Ministrler Kabineti tarapyndan kesgitlenmedik tertipde işgärleri hakyna tutýan aýratyn telekeçiler.

1		2	

8. Ýagdaýa hukuk taýdan baha beriň. (Ulanmak-11bal)

Ata-ene mal-mülkini nätanyş adama gitmezligini gözläp, saklap alan perzentleriniň maşgala gurmagy üçin RÝRHA (Raýatlyk ýagdaýy resminamalaryny hasaba alyş edaralary) *(FHDYO)* organyna arza bilen ýüz tutdylar.	a) nesil şejeresi bilen ýakyn baglanyşykly garyndaşlaryň arasynda, dogan we öweý aga-iniler bilen bilen uýa-doganlaryň arasynda, şeýle hem çagalyga alyjylar bilen çagalyga alynanlar arasynda nika düzülmegine rugsat berilmeýär; b) öweý aga-doganlar bilen uýa-doganlar arasynda, şeýle hem çagalyga alyjylar bilen çagalyga alynanlar arasynda nika düzülmegine rugsat berilmeýär; c) ýakyn garyndaşlaryň arasynda nikany kanun ýoly bilen takyklamak ahlak kadalaryna hem-de biologiki nukdaýnazardan, lukmançylyk ylmynyň gazananlaryndan we netijelerine esaslanýar.

1		2	

9. Aşakdaky hereketleriň dogrudygyny ýa-da nädogrydygyny derňäň. (Pikir-13 bal)
“Derňeýji jenaýat eden şahsyň derňewini alyp barýar. Subut edende nämeler gadagan edilmezligi hakynda oýlanýar”.

1) şahsyýetleriň ömrüne we saglygyna zyýanly ýa-da olaryň abraýyny we mertebesini kemsidýän hereketler bilen subut edilip bilner;
2) zorluk, talamak, aldaw we beýleki bikanun ýollar bilen şaýatlyk, düşündiriş almak, netije çykarmak, synag geçirmek, resminamalary ýa-da zatlary taýýarlamak we tabşyrmak arkaly subut edilip bilner;
3) gijelerine, ýagny giç sagat 22:00 -dan irden sagat 6:00 -a çenli derňew hereketlerini alyp barmagy mümkin.

1	2	3

10. Konstitusiýanyň haýsy babynda emläk hukugynyň mazmunyny ykrar etmek bilen birlikde, emläk ulanmaga hukugy bolan fiziki we ýuridik şahslaryň ykdysady we önümçilik döwründe daşky gurşawa zyýan bermeýändigi, ýagny olaryň ekologik borçnamalary güýçlendirilýär? (Bilmek -7 bal)

A) “Jemgyýetiň ykdysady esaslary” B) “Döwletiň ykdysady esaslary”
C) “Halkyň ykdysady esaslary” D) “Toparyň ykdysady esaslary”

WARIANT-2

1. Halkara hukuk haçan we nähili ýagdaýda emele gelen? (Bilmek -7 bal)

A) Medeni hukuklar saklanan hem-de ilkinji döwletler dörände ýüze çykypdyr;
B) Tire-taýpa gatnaşyklary dargap, ilkinji kanunlar toplumy peýda bolan;
C) Tire-taýpa gatnaşyklary dargap, ilkinji döwletler peýda bolanda;
D) Ilkinji dini garaýyşlar peýda bolanda hem-de, ilkinji döwletler peýda bolanda.

2. Aşakda berlen hukuklardan şahsy hukuk we erkinliklere degişlisini aýryň. (Ulanmak-11bal)

1) Özbegistan Respublikasynyň raýatlarynyň döwlet gullugyna girmek hukugy deňdir;
2) hiç kim gynamalara, zorluga, beýleki rehimsiz, adamkärçiliksiz ýa-da gadyr-gymmaty kemsidiji çemeleşmelere ýa-da jezalara sezewar edilmegi mümkin däl;
3) Özbegistan Respublikasynyň raýatlarynyň kärdeşler arkalaşyklaryna, syýasy partiýalara we beýleki jemgyýetçilik birleşiklerine, köpçülikleýin çärelere gatnaşmak hukugyna eýedir;
4) hiç kim bikanun tussag edilmeli, türmä basylmaly ýa-da erkinligi başgaça çäklendirilmeli däldir;
5) arzalar, teklipler we şikaýatlar tertipde we kanunda bellenilen möhletlerde görüp çykylmagy şertdir;
6) adam tussag edilende, onuň hukuklary we tussag edilmeginiň sebäpleri oňa düşnükli dilde düşündirilmelidir.

1		2	

3. Aşakdakylary özara gabatlaşdyryp, dogry jogaby tapyň. (Ulanmak-11bal)

1) Kanun çykaryjy; 2) Ýerne ýetiriji.	a) kabul edilen kanunlary ýerne ýetirýär; b) saýlamak esasynda şekillendirilýär; c) Baş wezir ýolbaşçylyk edýär; d) ýokary döwlet wekillik organy hasaplanýar; e) öňünde oturyjy diýen manyny aňladýar.

1		**2**

4. Bu ýagdaýda raýata berilmegi mümkin bolan adminstratiw jezalary tapyň. (Ulanmak-11bal)

1) N. atly şahs garyndaşlarynyň toýundan içgili ýagdaýda çykyp maşyn sürdi, netijede ... . 2) Raýat spirtli içgi içip, gadagan edilen ýerden awtoulagda ýoly kesip geçip, gopgunlyk bilen ýol hereket düzgünini bozdy, netijede … .	a) ahlak düzediş işleri; b) jerime; c) düzgün-nyzam bölümine ibermek; d) aýratyn hukukdan mahrum etmek. e) azatlykdan mahrum etmek.

1		**2**

5. Haýyr-sahawat şertnamasy bilen sowgat şertnamasynyň arasyndaky tapawudy tapyň. (Ulanmak-11bal)

A) haýr-sahawat raýatlar, hassahanalar, bilim edaralary, fondlar, muzeýler we şuňa meňzeşlere, şeýle hem döwlete umumypeýdaly magsatlarda amala aşyrylýar;
B) haýyr-sahawat ýatyrylyp bilinmez, ony almak üçin kimdir biriniň razylygy talap edilmeýär;
C) mirashorlyk baradaky düzgünler haýyr-sahawata görä ulanylmaýar;
D) ähli jogaplar dogry.

6. Aşakdakylary özara gabatlaşdyryp, dogry jogaby tapyň. (Ulanmak-11 bal)

1) işgär; 2) iş beriji.	a) eýeçilik şekline garamazdan islendik kärhana hem-de 18 ýaşa dolan şahslar; b) Zähmet şertnamasy esasynda işlemeýän işçiler; c) 16 ýaşa dolan, zähmet şertnamasy esasynda işleýän Özbegistan Respublikasy raýatlary, daşary ýurt raýatlary we raýatlygy bolmadyk şahslar; d) kärdeşler arkalaşyklary we kärhanalarda saýlanan edaralary; e) işgärleri işe kabul etmek hukugyna eýe bolan şahs.

1		**2**

7. Neustoikanyň dogry kesgitlemesini aşakdakylardan tapyň? (Bilmek-7 bal)

1) kanun ýa-da şertnama bilen berilýän pul summasy bolup, ony karzdar kredit alyja öz jogapkärçiligine alan mejburyýetlerini bejermäninde tölemäge mejburdyr;
2) hünärmene bitirilen iş üçin, bonus hökmünde zähmet şertnamasynda ylalaşylan yzygiderli tölenýän puldyr;
3) sud tarapyndan günäkärlenýäniň aýby bar ýa-da ýokdygyny, oňa görä jeza ulanmak ýa-da ulanmazlyk meselesi boýunça çykarylýan karardyr;
4) döwlet belgileýän we onuň bejerilmegini mahsus häkimiýet edaralary (sud, içki işler bölümleri) kömeginde üpjin edýän hereketleriniň umummejbury düzgünidir.
5) şertnama möhletinden öň ýatyrlanda we şertnamada görkezilen bolsa, onda iş beriji işgärden şertleşilen pul summasyny tölemegini talap etmegidir.

1		2	

8. Ýagadaýa hukuk tarapdan baha beriň. (Ulanmak-11bal)

A. we S. atly şahslar nikadan geçmek üçin RÝRHA (Raýatlyk ýagdaýy resminamalaryny hasaba alyş edaralary) *(FHDYO)* edarasyna arza	a) niklanyjylar döwlet saglygy goraýyş ulgamynyň edaralarynda mugt lukmançylyk barlagyndan geçýärler; b) maşgala gurýan ýaşlaryň birek-biregiň saglygy barada maglumat alyp

bilen ýüz tutdular, emma lukmançylyk barlagyndan geçmäge ýüz öwürdiler.	bilmekleri üçin lukmançylyk barlagyndan geçmegi hökmanydyr; c) lukmançylyk barlagy olaryň şahsy hukugy, ret etmek hukugy bar; d) lukmançylyk barlagy mejbury däl.

<table>
<tr><td colspan="2">1</td><td colspan="2">2</td></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

9. Aşakdaky hereketleriň dogry ýa-da nädogrydygyny derňäň. (Pikir-13 bal)
“Derňeýji jenaýat eden adamyň derňemek hereketlerini alyp barýar. Ol güman edilýän adama özüniň jenaýatyny boýun almalydygyny aýtdy”.

1) aýplanyjy jenaýaty kanuny taýdan subut edilýänçä günäkär bigünä hasaplanýar;
2) Güman edilýän, aýyplanýan ýa-da sud edilýän adam, onuň jenaýatda aýyplanyşy kanunda göz öňünde tutulan tertipde subut edilýänçä we suduň karary kanuny güýje girýänçä aýypsyzdyr;
3) güman edilýän özüniň aýpsyzdygyny subut etmegi şert däl.

<table>
<tr><td colspan="2">1</td><td colspan="2">2</td></tr>
<tr><td></td><td colspan="2"></td><td></td></tr>
</table>

10. Konstitusiýanyň haýsy bölüminde raýatlaryň daşky gurşawa ätiýaçly mynasybetde bolmaga mejbur ekendigi berkidilen? (Bilmek-7 bal)

A) “Jemgyýetiň ykdysady esaslary”
B) “Ykdysady, sosial, medeni we ekologik hukuklary”
C) “Raýatlaryň borçlary”
D) “Syýasy hukuklar”

WARIANT-3

1. Aşakdakylardan halkara hukugynyň funksiýalaryny dogry berlen jogaby tapyň. (Bilmek -7 bal)

A) Goraýjy, hukuk-terbiýeleýji
B) Tertibe salyjy, goraýjy
C) Maglumat daşaýjy, ösdüriji
D) Jezalaýjy, höweslendiriji

2. Aşakda berlen hukuklardan şahsy hukuklar we erkinlikler bilen baglanyşykly hukuklary aýryň. (Ulanmak-11bal)

1) her bir şahs mülk eýesi bolmagyna ýol berilýär;
2) dini garaýyşlary mejbury ornaşdyrmak gadagan;
3) döwlet Internetiň dünýä maglumat ulgamyndan ulanylmagy üpjün etmek üçin şertler döredýär;
4) bank amallarynyň, goýumlaryň we hasaplaryň gizlinligi, şeýle hem miras hukugy kanun tarapyndan kepillendirilýär;
5) öý gözleglerine diňe kanuna laýyklykda we sud karary esasynda rugsat berilýär;
6) sud karary bilen ýa-da kanunda göz öňünde tutulan beýleki ýagdaýlardan başga-da mejbury zähmet gadagan edilýär.

1		2	

3. Dogry jogap tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň. (Ulanmak-11bal)

1) ýokary palata; 2) aşaky palata.	a) Garagalpagystan Respublikasy, welaýatlar we Daşkent şäherinden deň mukdarda dört adamdan saýlanýar; b) öz arasyndan Spikerini saýlaýarlar; c) agzalaryň bir bölegi Prezident tarapyndan goýulýar; d) agzalaryň ählisi umumy saýlaw esasynda saýlanýar; e) ygtyýarlyk möhleti 7 ýyl.

1		**2**

4. Bu ýagdaýda raýata ulanylyp bilinjek administratiw jezalary tapyň. (Ulanmak-11 bal)

1) Raýat balyklary köpelmek döwründe awlamak takyklananyna garamazdan Amyderýadan balyk awlady, netijede… . 2) Raýat serhoş bolup awtoulag dolandyrdy, netijede	a) jerime; b) düzgün-nyzam bölümine ibermek; c) aýratyn hukukdan mahrum etmek; d) hyzmat boýunça çäklendirmesi.

1		2

5. Nokatlaryň ýerine laýyk sözi goýuň. "…… .. belli bir şahslar we guramalar tarapyndan öz islegleri boýunça ýerine ýetirilen mugt (goşant goşmazdan) hereketdir". (Ulanmak-11bal)

A) haýyr-sahawat; B) hediýe; C) sowgat; D) sylag

6. Aşakdakylary özara gabatlaşdyryp, dogry jogaby tapyň. (Ulanmak-11 bal)

1)16 ýaşa çenli; 2) 18 ýaşdan.	a) passport ýa-da identifikasiýalaýjy ID karta; b) ene-atalaryň ýa-da olaryň ornuny tutýanlaryň ýazmaça razyçylygy; c) zähmet depderçesi (ilkinji gezek işleýänlerden başga); d) saglygy hakynda maglumat; e) maşgala ýagdaýy hakynda maglumat.

1		2

7. Zähmet kodeksine laýyklykda haýsy ýagdaýlarda iş hökmany hasap edilmeýär? (Bilmek-7 bal)

1) harby ýa-da alternatiw gulluk wagtynda;
2) gündelik iş wagtynda;
3) sagat 9:00 -dan 12:00 -a çenli;
4) sud hökümi güýje girmegi esasynda.

1		2	

8. Ýagdaýa hukuk taraplaýyn baha beriň. (Ulanmak-11bal)

Maşgalanyň maddy goldawyna jogapkärdigini aýdýan kakasy, çagalary terbiýelemegiň agyr ýüküni aýalynyň üstüne ýükledi, netijede 16 ýaşly ogly mekdepde ýamanlyk etdi.	a) käwagt kakasy borçlaryny ýerine ýetirmekden ýüz öwrüp biler; b) çagalary terbiýelemek üçin ene-atalar hem deň jogapkärçilik çekýärler; c) kakasynyň hereketleri nädogry; d) kakasynyň hereketleri dogry.

1		2	

9. Aşakdaky hereketleriň dogrudygyny ýa-da nädogrydygyny derňäň. (Pikir-13 bal) “Derňeýji jenaýat eden kämillik ýaşyna ýetmedik bir adamy derňemek işlerini alyp barýar. Onuň derňew işlerine adwokaty gatnaşmagyna garşylyk etdi”.

1) kämillik ýaşyna ýetmedik şübheli we günäkärlenýän aklaýjynyň gatnaşmagynda sorag edilýär;
2) kämillik ýaşyna ýetmedik şübheli we günäkärlenýän aklawçynyň gatnaşmagynda sorag edilmeýär;
3) sorag edilenden soň, goragçy we kanuny wekil hasabat bilen tanyşmaga we bu barada öz pikirlerini aýtmaga haklydyr.

1		**2**

10. Konstitusiýanyň haýsy bölüminde döwlet berkarar rowaçlanmak prinsipine laýyk, daşky gurşawyny gowulandyrmak, dikeltmek, goramak we ekologiki deňagramlylygy saklamak boýunça çäreleri amala aşyrmak güýçlendirilen? (Bilmek-7 bal)

A) “Ykdysady, sosial, medeni we ekologik hukuklary”
B) “Jemgyýetiň ykdysady esaslary”
C) “Raýatlaryň borçlary”
D) “Syýasy hukuklary”

WARIANT-4

1. Aşakdaky halkara guramalaryň haýsy birine Özbegistan ilkinji bolup (ozal) agza boldy? (Bilmek- 7 bal)

A) BMG
B) ÝUNESKO
C) ŞBG
D) MDA

2. Aşakdakylardan syýasy hukuklara degişlisini tapyň. (Ulanmak-11bal)

1) saýlaw we referendumlarda gatnaşmak hukugy;
2) bank operatsiýalarynyň (amallarynyň), maýa goýumlaryň we hasaplaryň gizlinligi, hukugy;
3) pikilenmek, söz we ynanmak erkinligi hukugy;
4) kärdeşler arkalaşyklaryna, syýasy partiýalara we beýleki jemgyýetçilik birleşiklerine goşulmak, jemgyýetçilik çärelerine gatnaşmak hukugy;
5) zähmete mynasyp hak almak hukugy;
6) Ygtyýarly döwlet edaralaryna arzalar, teklipler we şikaýatlar bilen ýüz tutmak hukugy.

1		2	

3. Aşakdakylary özara gabatlaşdyryp, dogry jogaby tapyň. (Ulanmak-11bal)

1) monarhiýa; 2) respublika.	a) administratiw-territorial gurluşlara bölünmegi; b) häkimiýeti döretmek we kabul etmek üçin ýörite prosedura bar; c) dolandyrmagyň netijesi üçin kanuny taýdan jogapkärçilik çekmeýär; d) raýatlaryň döwlet işlerini dolandyrmak işine gatnaşmagy; e) häkimiýet ýokary edaralaryny saýlap goýmagy.

1	**2**	

4. Aşakdakylary özara gabatlaşdyryp, dogry jogaby tapyň. (Ulanmak-11bal)

1) adminstratiw hukuk bozmak; 2) jenaýat işi;	a) Raýat gije sagat 2:30 aralygynda, goh edip, gygyryp goňşularynyň rahatyny bozdy; b) D. atly adam bankdan köp mukdarda pul ogurlady; c) iki ýoldaş söweşdi, biri beýlekisini pyçak bilen agyr beden ýarasyny ýetirdi; d) A. atly adam köpçüligiň öňünde masgara sözler bilen adamlara sögündi.

1	**2**	

5. Kassiriň çeki üçin dogry kesgitlemäni tapyň. (Ulanmak-11bal)

A) alyş-satyş şertnamasy boýunça sarp edijä haryt satýan (realizatsiýa) kärhana, gurama, edara ýa-da hususy telekeçi;
B) harytlaryň satyn alnandygyny ýa-da işiň (hyzmatyň) tölenendigini, harytlaryň bahasyny (iş, hyzmat), tölenen senesini we satyjynyň adyny we salgysyny tassyklaýan resminama;
C) harytlaryň satyn alnandygyny ýa-da işiň (hyzmatyň) tölenendigini, harytlaryň bahasynyň (iş, hyzmat), tölenen senesini we kassa kitabynyň sanyny tassyklaýan resminama;
D) kepillendirilen (sertifikatlanan) önümiň görkezilen talaplara laýykdygyny tassyklaýan resminama.

6. Dogry jogap tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň.(Ulanmak-11 bal)

1) zähmet hukugy; 2) zähmet şertnamasy.	a) ýerine ýetirilen iş üçin sylag hökmünde işgäre yzygiderli tölenýän zähmet şertnamasynda ylalaşylan pul mukdary; b) haýsydyr bir adamyň mülki bolan baýlygydyr; c) işiň dowamynda adamlaryň arasyndaky gatnaşyklary kadalaşdyrýan kanun pudagydyr; d) içerki düzgünleri berjaý etmek belli bir hünär, kär, wezipede iş ýerine ýetirilende taraplaryň ylalaşygy bilen kesgitlenen şertlerde işgär bilen iş berijiniň arasyndaky şertnamadyr. e) hukugyň garaşsyz pudagy.

<table>
<tr><th colspan="3">1</th><th colspan="3">2</th></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
</table>

7. Zähmet depderine nähili ýazuwlar girizilýär? (Bilmek-7 bal)

1) işiň ýagdaýy hakynda;
2) aýlyk puly hakynda maglumat;
3) işe kabul edilen senesi;
4) işden boşamak senesi.

1		2	

8. Ýagdaýa hukuk taýdan baha beriň. (Ulanmak-11bal)

Nigara üçin garry enesi tarapyndan maşyn miras galypdy. Toýdan soň är-aýal satyp ýerine täze maşyn satyn aldy. Emma, nikany ýatyryp, emlägi paýlaşmak üçin suda ýüz tutanda, Nigara awtoulagyň meniň şahsy emlägimdigini aýdyp, ony bölmekden ýüz öwürdi.	a) awtoulag bu ýerde bölünmeli däldir; b) är-aýalyň hersiniň emläginiň düýpli abatlanylmagy, täzeden gurulmagy, täzeden enjamlaşdyrylmagy we ş.m. geçirilendigi kesgitlense, bu olaryň bilelikdäki emlägi hasap edilip bilner; c) raýatyň garşylygy kanun taraplama esasa eýe; d) raýatyň hereketleri kanuna dogry gelmeýär.

1		2	

9. Aşakdaky maglumatlaryň dogrudygyny ýa-da nädogrydygyny derňäň. (Pikir-13 bal)

1) Derňewçi ýa-da derňeýji şaýatdan, zyýan çeken adamdan, güman edilýänden we aýyplanýandan, derňew we başlangyç derňew geçirilýän ýerde ýa-da sorag edilýän adam nirede bolsa, şol ýerde sorag eder, emma sud bolsa sud diňlenişigi geçirilýän ýerde sorag eder;
2) maglumatlar we zatlar derňew işiniň hasabatynda ýa-da sud mejlisiniň hasabatynda ýazylmazdan ozal subutnama hökmünde peýdalanmak mümkin;
3) Soraglaryň umumy dowamlylygy bir günde on bir sagatdan geçmeli däldir.

1		**2**

10. Konstitusiýamyzyň haýsy bölüminde döwletiň Aral boýy sebtiniň ekologiki ulgamyny goramak we dikeltmek, sebiti sosial we ykdysady taýdan ösdürmek üçin çäreleri görýändigi kesgitlenildi? (Bilmek-7 bal)

A) Ykdysady, sosial, medeni we ekologik hukuklary;
B) Adam we raýat hukuklarynyň we erkinlikleriniň kepillikleri;
C) Raýatlaryň borçlary;

D) Jemgyýetiň ykdysady esaslary.

WARIANT-5

1. Halkara hukugyň halakra-hukugy tertibe salmak predmeti bolan gatnaşyklara täsiriniň esasy ugurlardan haýsy biri halkara hukukdan peýdalanmak mümkinçiligini mahabatlandyrmak wezipesini ýerine ýetirýär? (Bilmek-7 bal)

A) Durnuklaşdyryjy
B) Tertibe salyjy
C) Goraýjy
D) Maglumat-terbiýeleýji

2. Aşakdakylardan syýasy hukuklara degişlisini tapyň. (Ulanmak-11bal)

1) mitiňler, ýygnaklar we demonstrasiýalara gatnaşmak hukugy;
2) Özbegistan Respublikasy raýaty Özbegistana päsgelçiliksiz dolanyp gelmek hukugy;
3) raýatlaryň kärdeşler arkalaşyklaryna, syýasy partiýalara we beýleki jemgyýetçilik birleşiklerine goşulmak, jemgyýetçilik çärelerine gatnaşmak hukugy;
4) şahsy maglumatlary goramak hukugy;
5) raýatlaryň döwlet gullygyna girmekde deňlik hukugy;
6) zähmet etmek, hünäri we iş görnüşini erkin saýlamak hukugy.

1		2	

3. Dogry jogaby tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň. (Ulanmak-11bal)

1) Konstitutsion sud; 2) Aly sud.	a) raýat, jenaýat, ykdysady we administratiw sud işlerini alyp barmak babatynda sud häkimiýetiniň iň ýokary organydyr; b) referendumda görülýän meseleleriň Özbegistan Respublikasynyň konstitusiýasyna laýyklygy barada netije çykarýar; c) aşaky sudlaryň sud işi üstinden barlag alyp barýar; d) Özbegistan Respublikasynyň Konstitusiýasynyň we kanunlarynyň kadalaryny düşündirýär; e) Özbegistan Respublikasynyň Konstitusiýasyny düzýär.

1		2

4. Bu ýagdaýda raýata berilmegi mümkin bolan adminstratiw jezalary tapyň. (Ulanmak-11bal)

1) Täze ýyl baýramçylygynda bir raýat, maşgala agzalaryny merkezi baga alyp gitmek magsadynda alkogol içendigine garamazdan, şahsy awtoulagynda ýola çykdy, netijede … . 2) Motosiklde hereketlenýän raýat serhoş ýagdaýda demir ýoldan kesip geçmek kadalaryny bozdy, netijede	a) mejbury jemgyýet işlerine çekmek; b) jerime; c) azatlykdan mahrum etmek; d) mahsus hukukdan mahrum etmek. e) azatlykdan çäklemek.

1		2

5. Aşakdakylardan alyş-çalyş şertnamalaryma mysal bolýanlary tapyň? (Ulanmak-11 bal)

A) saot; B) marka; C) gatnaşyjylar eýelik edýän ähli zatlar;
D) ählisi mysal bolýar.

6. Dogry jogaby tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň. (Ulanmak-11 bal)

1) zähmet depderçesi; 2) zähmet şertnamasy.	a) üç ýyldan köp bolmadyk belli bir döwürde (möhletli zähmet şertnamasy) baglaşylyp bilner.; b) ýitirilen bolsa - bir nusgasy ýazylar (soň öňki ýazgylar dikeldiler); c) guramada bäş günden gowrak işlän ähli işgärler üçin ýöredilmegi şert; d) näbelli döwür üçin düzülýär;

1	2

7. Nähili ýagdaýlarda iş haky (aýlyk) iň azynda iki esse mukdarda tölenýär? (Bilmek-7 bal)

1) goşmaça işde işlände;
2) baýram günleri işlände;
3) dogulan günlerde işlände;
4) iş wagtyndan daşary işlände.

1		2	

8. Ýagdaýa hukuk taraplaýyn baha beriň. (Ulanmak-11bal)

N. we G. biri-birine aşyk boldular we ene-atalaryndan gizlin maşgala gurmak magsadynda RÝRHA (Raýatlyk ýagdaýy resminamalaryny hasaba alyş edaralary) *(FHDYO)* edarasyna ýüz tutdular. Nika hasaba alnanda şaýatlaryň bolmagyny islemeýärdiler.	a) nika hasaba alnanda şaýatlaryň sany iki adamdan az bolmaly däldir; b) güwalarsyz nika hasaba alynmaýar; c) nika hasaba alnanda şaýatlaryň bolmagy hökman däl; d) raýatyň islegi hasaba alynyp güwalar gatnaşmagy ýa-da gatnaşmazlygy mümkin.

1		2	

9. Aşakdaky maglumatlaryň dogrudygyny ýa-da nädogrydygyny derňäň. (Pikir-13 bal)

1) adam söwdasy jenaýatynyň jebirlenijileriň ekspluatasiýa döwründe lukmançylyk barlagyndan geçmäge rugsat berilýär;
2) Adam alyp gaçmak adamy gizlin, aç-açan, aldaw ýa-da ynamdan hyýanatçylykly peýdalanmak bilen şahsy azatlykdan mahrum etmek düşünilýär.
3) Adamlary ekspluatasiýa etmek, başgalaryň öz niýetlerine ýa-da jynsy zorluk görnüşlerine, mejbury zähmet ýa-da hyzmatlara, gulçulyk, erkden mahrum etmek ýa-da adam organlaryny başga birine geçirmek hasaplanýar.

1	**2**

10. Tebigat bilen jemgyýetiň arasynda ýüze çykýan jemgyýetçilik gatnaşyklarynyň kanuny kadalaşdyrylyşyny öwrenýän hukuk pudagy tarapyndan berlen jogaby tapyň? (Bilmek-7 bal)

A) Konstitutsion hukuk B) Ekologiýa hukugy
C) Jenaýat hukugy D) Adminstratiw hukuk

WARIANT-6

1. Halkara gatnaşyklar pudagynda halkara durmuşynyň häzirki meselelerinde döwletler tarapyndan işlenip düzülen halkara gatnaşyklarynyň iň möhüm we umumy ykrar edilen ahlak normalary näme diýilýär? (Bilmek-7 bal)

A) halkara hukuk prinsiplari;
B) durnuklaşdyryjy;
C) goraýjy;
D) maglumat-terbiýeleýji.

2. Aşakdakylardan ykdysady, sossial, medeni we ekologik hukuklara degişlilerini tapyň. (Ulanmak-11 bal)

1) döwlet hyzmaty bilen baglanyşykly çäklendirmeler kanun bilen kesgitlenýär;
2) bank amallarynyň, maýa goýumlaryň we hasaplaryň gizlinligi, şeýle hem miras hukugy kanun tarapyndan kepillendirilýär;
3) göwrelilik ýa-da çagasy bardygy sebäpli işden ýüz öwürmek, aýallary işden aýyrmak we aýlyklaryny azaltmak gadagandyr;
4) döwlet edaralarynyň işine jemgyýetçilik gözegçiligini amala aşyrmak tertibi kanun bilen kesgitlenýär;
5) mejbury zähmet sud karary bilen ýa-da kanunda göz öňünde tutulan beýleki ýagdaýlardan başga-da gadagan edilýär;
6) döwlet jebirlenijileriň goragy we adalat ygtyýaryny berýär, ýetirilen zyýanyň öwezini dolmak üçin şert döredýär.

1		2	

3. Dogry jogaby tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň. (Ulanmak-11 bal)

1) Baş wezir;	a) ýerli býudjetini düzýär we ýerine ýetirýär; b) Özbegistan Respublikasynyň Ministrler Kabinetiniň adyndan halkara gatnaşyklarynda hereket edýär;

2) Welaýatlar, etraplar, şäherler häkimleri.	c) Özbegistan halkynyň adyndan işleýär; d) Özbegistan Respublikasynyň Konstitusiýasyny we kanunlaryny, Aly Mejlisiniň palatalarynyň kararlaryny, Özbegistan Respublikasynyň Prezidentiniň permanlaryny, kararlaryny we buýruklaryny, Ministrler Kabinetiniň, ýokary derejeli häkimleriň we degişli halk deputatlary Geňeşleriniň kararlaryny ýerine ýetirýär; e) Ministrler Kabinetiniň mejlislerine ýolbaşçylyk edýär we kararlaryna gol çekýär.

1	2	

4. Dogry jogaby tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň. (Ulanmak-11 bal)

1) administratiw hukuk bozulmalary; 2) düzgün-nyzam hukuk bozulmalary.	a) transport sürüjisi demirýol geçelgesiniň düzgünlerini bozdy; b) işgär bilgeşleýin işe giç geldi; c) Tokaýda dynç almaga gelen raýatlar ýangyn howpsuzlygynyň düzgünlerini bozdular; d) işgäri hyzmat mejburyýetlerini gödek bozdy.

1	2	

5. Haýsy ýagdaýlarda alyjynyň haryt çalşmagy ýa-da yzyna gaýtarylmagy baradaky haýyşy kanagatlandyrylar? (Ulanmak-11 bal)

A) diňe harytlar ulanylmaýan mahaly;
B) ähli häsiýetleriň we hiliň saklanmagy şerti bilen;
C) satyn alyş kwitansiýasy bolan ýagdaýynda;
D) ýokardakylaryň hemmesi dogry.

6. Dogry jogap tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň. (Ulanmak-11 bal)

1) zähmet şertnamasyny ýatyrmagyň tertibi; 2) zähmet şertnamasyny iş berijiniň teklibi bilen ýatyrmagyň esaslary	a) zähmet şertnamasynyň ýatyrylmagy kärhananyň buýrugy bilen resmileşdirilýär; b) işgäriň gönükmesi ýeterlik däldigi sebäpli işgäriň eýeleýän wezipesine ýa-da edýän işine laýyk gelmeýändigini; c) esaslandyryjylarynyň (aýratyn bölümi) ýa-da esaslandyryş resminamalary ýa-da aýry-aýry telekeçiler tarapyndan işini bes etmek üçin ygtyýarly edara görnüşli tarapyň karary bilen ýatyrylýar; d) zähmet şertnamasy ýatyrylan gününde iş beriji zähmet depderçesini we zähmet şertnamasynyň ýatyrylmagy baradaky buýrugyň göçürmesini bermeli.

<table>
<tr><th colspan="3">1</th><th colspan="3">2</th></tr>
<tr><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td><td colspan="2"></td></tr>
</table>

7. Aşakdakylardan haýsylary düzgin-nyzam jezasy hasaplanýar? (Bilmek-7 bal)

1) temmi;
2) zähmet şertnamasynyň ýatyrylmagy;
3) düzgün-nyzam bölümine ibermek;
4) ahlak düzediş işleri;
5) azatlykdan çäklemek.

<table>
<tr><th colspan="2">1</th><th colspan="2">2</th></tr>
<tr><td></td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>

8. Ýagdaýa hukuk taraplaýyn baha beriň. (Ulanmak-11 bal)

H. maşgala gurýarka adamsynyň familiýasyna geçdi, ýöne 1 ýyldan soň nikany ýatyrmak üçin suda ýüz tutdy we gyzlyk familiýasyna gaýtarylmagyny isledi, sud ret etdi.	a) nika wagtynda familiýasyny üýtgeden är (aýaly) aýrylyşandan soňam bu familiýada galmaga haklydyr;

	b) nikalaşanda familiýasyny üýtgeden äriniň (aýalynyň) aýrylyşandan soňam bu familiýada galmaga hakly däl; c) sud tarapyndan nikadan aýyrmak barada karar çykaranda, onuň islegine görä nikadan öňki familiýasy oňa gaýtarylyp bilner; d) sud tarapyndan nikadan aýyrmak barada karar çykaranda, onuň islegine görä nikadan öňki familiýasy oňa gaýtarylmagy mümkin däl;

1		2	

9. Aşakdaky maglumatlaryň dogrudygyny ýa-da nädogrydygyny derňäň. (Pikir-13 bal)

1) aýalyň durmuşa çykmaga mejbur etmek ýa-da durmuşa çykmagyna garşylyk etmek jenaýatyny etmek ýaly hereketler jenaýat jogapkärçiliginde möhüm däl;
2) saýlaw hukugynyň ýa-da wekiliň ygtyýarlyklarynyň ulanylmagyna päsgel bermek jenaýatynyň maksady, adamyň ses bermek ýa-da saýlanmak, saýlaw kampaniýasyny geçirmek, referenduma gatnaşmak, saýlaw kampaniýasyny geçirmek hukugy, dalaşgäriň wekilleriniň ygtyýarlyklaryny ulanmak jemgyýetçilik gatnaşyklarydyr;
3) işlemek hukugyny bozmak jenaýatynyň subýekti, işe almaga ýa-da işden kowmaga hukugy bolan adam bolup biler.

1	**2**	

10. Ahlak gymmatlyklary, milli we halkara hukuk normalary tarapyndan tebigy gurşawy goramak maksady bilen döredilen düzgünler we ölçegleriň bozulmagy sebäpli haýsydyr bir döwlete, ýuridik ýa-da fiziki şahslar tarapyndan bozulmagy sebäpli olara ulanylýan jeza çäreleri diýende nähili jogapkärçilik nazarda tutulýar? (Bilmek-7 bal)

A) Adminstratiw jogapkärçilik B) Jenaýat jogapkärçiligi
C) Ekologik jogapkärçilik D) Ykdysady jogapkärçilik

WARIANT-7

1. Aşakdakylardan BMG-nyň ozalky kolonial sebitlerine öz ugruny kesgitlemäge kömek edýän gözegçilik guramasyny tapyň. (Bilmek-7 bal)

A) Ynamdarlar Geňeşi;
B) Halkara Sud;
C) Howpsuzlyk geňeşi;
D) Baş Assambleýa.

2. Ykdysady, sosial, medeni we ekologik hukuklara degişlisini tapyň. (Ulanmak-11 bal)

1) zähmete iň pes aýlyk adamyň mynasyp ýaşaýyş derejesini üpjün etmegiň zerurlygyny göz öňünde tutup kesgitlenýär;
2) çagalar zähmetiniň çaganyň saglygyna, howpsuzlygyna, ahlagyna, akyl we beden ösüşine howp salýan çaga zähmetiniň islendik görnüşi, şol sanda bilim almagyna päsgelçilik döredýän islendik görnüşi takyklanýar;
3) hakyna tutulyp işleýän işgärleriň dem almak hukugy iş wagtynyň dowamlylygy, dynç günleriniň we işlemeýän dynç alyş günleriniň dowamlylygyny, ýyllyk tölegli zähmet rugsadyny kesgitlemek bilen dynç almaga haklydyrlar;
4) dini garaýyşlary mejbury ornaşdyrmak gadagan;
5) öýde gözleg diňe kanuna laýyklykda we sud kararyna esasynda ýol goýulýar.

1		2	

3. Dogry jogap tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň. (Ulanmak-11bal)

1) Ministrler Kabineti; 2) Halk deputatlary geňeşleri.	a) Özbegistan Respublikasynyň Konstitusiýasyny işläp düzýär; b) raýatlary, şol sanda maýyplygy bar bolan şahslary sosial goramak ulgamynyň netijeli işlemegini üpjün edýär; c) daşky gurşawy goramak, tebigy baýlyklary goramak we biologiki dürlüligi, howanyň üýtgemegine, epidemiýalara, pandemiýalara garşy göreşmek we olaryň netijelerini azaltmak ýaly ugurlarda bitewi döwlet syýasatynyň durmuşa geçirilmegini üpjün edýär;

	d) sebitleriň sosial-ykdysady ösüşi we ilaty sosial taýdan goramak maksatnamalaryny tassyklaýar; e) degişli ýerli býudjetleri gözden geçirmek we kabul etmek, olaryň ýerine ýetirilişine gözegçilik etmegi amala aşyrýar.

1		2

4. Bu ýagdaýda raýata ulanylyp bilinjek administratiw jezalary tapyň. (Ulanmak-11 bal)

1) Raýat, köp gatly binalarda haýwanlary saklamagyň düzgünlerini düýpgöter bozup, öýünde zäherli ýylanlary ösdürip ýetişdirdi we netijede goňşularynyň nägileligini döretdi ... . 2) Tomus möwsüminde raýat takyklanan ýerde suwa düşüp, balyk tutdy, netijede	a) azatlykdan mahrum etmek; b) jerime; c) düzgün-nyzam bölümine iberýär; d) zatlaryny ellerinden almak.

1		2

5. Nokatlaryň ýerine laýyk gekýän söz bilen çalyşyň. (Ulanmak-11 bal)
“Halkara konwensiýalaryna we Özbegistan Respublikasynyň kanunlaryna laýyklykda intellektual we döredijilik işleriniň netijelerine aýratyn şahsy we emläk hukuklar diýip ... atlandyrylýar”.

A) syýasy hukuk; B) awtorlyk şertnamasy;
C) şahsy hukuk; D) intellektual mülk.

6. Dogry jogap tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň. (Ulanmak-11 bal)

1) “Şöhrat” medaly 2) “Zähmet şöhraty” ordeni	a) 1993-nji nýyl 7-nji maýda girizilen; b) ýaş nesili watansöýüjilik, milli garaşsyzlyk we jemgyýetçilik ösüşi ruhunda terbiýeçilik işinde uly üstünlikleri gazanan adamlar, dogruçyl işleri bilen sylaglanýarlar; c) halkyň hal-ýagdaýyny ýokarlandyrmaga, parahatçylygy we durnuklylygy saklamaga hyzmat eden beýik işleri üçin sylaglanýarlar; d) 1995-nji ýyl 30-nji awgustda girizilen; e) 1994-nji ýyl 5-nji maýda girizilen.

1		**2**

7. Zähmet üçin höweslendirmek haýsy hatarda dogry görkezilen. (Bilmek-7 bal)

1) mahabatlandyrmazlyk bilen sylag;
2) minnetdarlyk bildirişi;
3) gymmat sowgat bilen sylag;
4) döwlet baýragyna tabşyrmazlyk.

1		2	

8. Ýagdaýa hukuk taraplama baha bermek. (Ulanmak-11bal)

Gülnäz we Enwer hasaba alyş bölüminde nikalaşmak üçin arza berdiler. Gülnäze familiýasyny saklamak isledi. RÝRHA (Raýatlyk ýagdaýy resminamalaryny hasaba alyş edaralary) *(FHDYO)* muny kanuna gapma-garşy diýýär.	a) är-aýalyň familiýa saýlamaga hukugy bar; b) RÝRHA edarasynyň hereketleri kanuny; c) RÝRHA edarasynyň hereketleri kanuna gapma-garşy; d) är-aýalyň familiýa saýlamaga hukugy ýok.

1		2	

9. Aşakdaky hereketleriň dogrudygyny ýa-da nädogrydygyny derňäň. (Pikir-13 bal)

1) Özbegistan Respublikasynyň Prezidentine hüjüm etmek jenaýatynyň maksady Özbegistan Respublikasynyň Prezidentiniň ömri, saglygy, abraýy we mertebesi;
2) Adamzadyň parahatçylygyna we howpsuzlygyna garşy jenaýatyň maksady, islendik döwletiň ösüşi we möhüm işleri üçin şert bolan parahatçylykda we ylalaşykda ýaşamak hukugydyr;
3) Özbegistan Respublikasynyň konstitusion ulgamyna hyýanatçylykly jenaýat etmekden maksat, Özbegistan Respublikasynyň bar bolan konstitusion ulgamyny üýtgetmekdir.

1	2	3

10. Daş-töwerekdäki tebigy gurşaw sosial taýdan howply zyýan ýetirýän sosial howply hereketler toplumy näme diýilýär? (Bilmek 7-bal)

A) Ykdysady jenaýatlar;
B) Ekologik jenaýatlar;
C) Düzgün-nyzam hukukbozarlyklar;
D) Jenaýat hukukbozarlyk.

WARIANT-8

1. Daşary ýurtly ýuridik şahslaryň we fiziki şahslaryň kanuny ýagdaýy öz raýatlarynyň we ýuridik şahslarynyň statusyna deňelmegi haýsy tertip görnüşine degişli? (Bilmek-7bal)

A) dostlukly tertip;
B) milli tertip;
C) iň uly amatlylyk peýda edip bermek tertibi;
D) kiçi amatlylyk peýda edip bermek tertibi.

2. **Aşakdakylardan ykdysady, sosial, medeni we ekologik hukuklaryna degişlisini tapyň. (Ulanmak-11 bal)**

1) jenaýat etmekde günäkärlenýän adam, günäkärligi kanun tarapyndan göz öňünde tutulan tertipde we sudyň kanuny taýdan kesgitlenýänçä günäkärlenýänçä günäkär hasaplanýar;
2) her kime ökde hukuk kömegi almak hukugy kepillendirilýär;
3) döwlet raýatlaryň iş üpjünçiligini üpjün etmek, işsizlikden goramak we garyplygy azaltmak üçin çäreleri görýär;
4) sud karary bilen bellenen jezany ýerine ýetirmek tertibinden ýa-da kanunda nazarda tutulan başga ýagdaýlardan daşary mejbury zähmet gadagan edilýär.
5) döwlet bedenterbiýe we sporty ösdürmek, ilatyň arasynda sagdyn durmuş ýörelgesini döretmek üçin şertler döredýär.

1	2	3

3. Dogry jogap tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň. (Ulanmak-11bal)

1) sud organy; 2) adwakatura.	a) Özbegistan Respublikasynyň konstitusiýasyny işläp düzýär; b) kanun çykaryjy we ýerine ýetiriji häkimiýetlerden, syýasy partiýalardan we raýat jemgyýetiniň beýleki guramalaryndan garaşsyz işleýär; c) gyssagly düzülmegine ýol berilmeýär; d) fiziki we ýuridik şahslara ökde hukuk kömegi berýär; e) öz gorargyndaky şahs bilen päsgelçiliksiz we aýry duşuşmak, maslahatlar bermek üçin gerekli şertler bilen üpjin edýär.

1		**2**

4. Bu ýagdaýda raýatlara ulanylyp bilinjek administratiw jezalary tapyň. (Ulanmak-11 bal)

1) A. we H. köp gatly öýlerde ýaşaýan raýatlara sögünip uruş çykardy, netijede ... . 2) Raýat serhoş ýagdaýda köpçülikleýin ýerinde adamlara sögünip jenje çykardy, netijede	a) jerime; b) düzgün-nyzam bölümine ibermek; c) hyzmat çäklendirmesi; d) azatlykdan mahrum etmek; e) adminstratiw tussag.

1		2

5. Raýatlyk sud prossesinde dawa işinde gatnaşýan taraplar nämelere hakly? (Ulanmak-11bal)

A) prosesiň islendik tapgyrynda sud işini togtatmak;
B) sud işini parahatçylykly çözmeýär;
C) sud işinde gatnaşmazlyk;
D) günäkär hökümini yglan etmek.

6. Dogry jogaby tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň. (Ulanmak-11 bal)

1) Işgäriň hukuklary; 2) iş berijiniň hukuklary.	a) hünär okuwy, gaýtadan taýýarlamak we hünär derejesini ýokarlandyrmak; b) garrylyk, iş mümkinçiligini ýitirmek, ekleýjini ýitirmek we kanunlarda göz öňünde tutulan beýleki ýagdaýlarda sosial üpjünçilik almak; c) işgäriň zähmet şertnamasynda göz öňünde tutulan işi dogry ýerine ýetirmegini talap etmek; d) öz bähbitlerini goramak we beýleki kärdeşler arkalaşyklary bilen jemgyýetçilik birleşiklerini döretmek we birleşiklere agza bolmak; e) özüniň zähmet hukuklaryny goramak, şol sanda hukuk goragy we ökde hukuk kömegini almak.

1		2

7. Zähmet jedellerine gatnaşýan aklawçynyň wezipeleri nämelerden ybarat? (Bilmek-7 bal)

1) prosses gatnaşyjylaryna sorag berýär;
2) jedeliň häsiýetine degişli görkezmeler berýär;
3) güwalary sorag-jogap edýär;
4) Kanun hakykaty kesgitlemegi we jedeli adalatly çözmegi göz öňünde tutýar bar bolan gurallary ulanýar.

1		2

8. Ýagdaýa hukuk taraplama baha beriň. (Ulanmak-11 bal)

Bahram we Sewaranyň maşgalasynda bir çaga dünýä indi. Çagalaryna familiýasy hökmünde atasynyň adyny dakmak kararyna geldiler. Emma RÝRHA (Raýatlyk ýagdaýy resminamalaryny hasaba alyş edaralary) *(FHDYO)* işgär bir maşgalanyň üç dürli familiýasynyň bolup bilmejekdigini aýdyp, arzany ret etdi.	a) ene-atanyň haýyşy boýunça çaga milli däp-dessurlara laýyklykda atasynyň ýa-da ejesiniň familiýasyny berip biler; b) RÝRHA işgäriň hereketleri kanuna garşy; c) familiýa saýlamakda çäklendirme bar, şonuň üçin RÝRHA işgäriniň garşylygy orunly; d) maşgala agzalary azyndan iki falimýada bolup biler.

1		2

9. Aşakdaky hereketleriň dogrudygyny ýa-da nädogrydygyny derňäň. (Pikir-13 bal)

1) Talaňçylyk etmek - kimdir biriniň emlägini biriniň ýa-da başga biriniň peýdasyna alyp, bikanun we tölegsiz bu emlägiň eýesine ýa-da başga bir eýesine zeper ýetirmek, kanuna garşy we hak tölemän öndürmek;
2) basybalyjylygyň aşa sosial howpy, ilkinji nobatda, bu jenaýat amala aşyrylanda jebirlenijileriň ömrüne ýa-da saglygyna zyýan ýetirilmegi ýa-da şeýle zyýan howpy abanmagy we başga biriniň emläginiň elinden alynmagy bilen baglanyşyklydyr;
3) Gizlin talaňçylyk ýa-da başga biriniň emlägini ogurlamak ykdysadyýetde iň köp ýaýran jenaýatlaryň biridir.

1	2	3

10. Adamyň ýaşamak üçin amatly tebigy gurşawa eýe bolmak hukugyny we bu gurşawy gorap saklamak borjuny haýsy kanun kesgitleýär? (Bilmek-7 bal)

A) “Bilim barada”ky kanunda.
B) “Tebigaty goramak” kanunynda.
C) “Raýat hukuklary barada”ky kanunda;
D) Syýasy öý-jaý bermek baradaky punktynda.

WARIANT-9

1. Käbir halatlarda ulanylýan hukuk kadalary jemgyýetçilik tertibine, ýagny bu hukuk ulgamynyň umumy ýörelgelerine garşy gelýän käbir ýagdaýlarda halkara hukugy ulanmak çäklenýär. Bu kada näme diýilýär? (Bilmek-7 bal)

A) jemgyýetçilik tertibiniň esasy normasy;
B) jemgyýetçilik tertibi barada goşmaça şert;
C) milli tertip;
D) jemgyýetçilik tertibi barada ahlaky şerti.

2. Aşakdakylardan raýatlaryň borçlaryny aýyryň. (Ulanmak-11bal)

1) konstitusiýa we kanunlara boýun egmek;
2) daşky-gurşawa ätiýaçly mynasybetde bolmak;
3) salgytlary we ýygymlary wagtynda tölemek;
4) aýpsyzlyk prezumsiýasy;
5) wyždan erkinligi.

1	2	3

3. Dogry jogaby tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň. (Ulanmak-11 bal)

	a) Özbegistan Respublikasy kanunlaryna gol goýýar; b) parlamentlerara gatnaşyklary amala aşyrmak hem-de halkara parlament guramalary işi bilen bagly Senat toparlarynyň işlerine ýolbaşçylyk edýär; c) Özbegistan respublikasynyň kanunlarynyň we Senatyň kararlarynyň ýerine ýetirilişine gözegçilik edýär; d) Kanunçylyk palatasynyň mejlislerini çagyrýar, olara ýolbaşçylyk edýär; e) Özbegistan Respublikasynyň kanunlarynyň ýerine ýetirilişine we Kanunçylyk palatasynyň kararlarynyň ýerine ýetirilişine gözegçilik edýär.

1		**2**

4. Bu ýagdaýda raýata ulanylyp bilinjek administratiw jezalary tapyň. (Ulanmak-11 bal)

1) Doglan gününi bellän A. atly bir adam, spirtli içgiler bilen awtoulagynda düzgüni bozdy. netijede ... 2) Daşary ýurt raýaty Özbegistanda kanunlara boýun egmän birnäçe jenaýatlar etdi, netijede	a) azatlykdan mahrum etmek; b) jerime; c) düzgün – nyzam bölümine ibermek; d) aýratyn hukukdan mahrum etmek. e) Respublika çäginden adminstratiw ýagdaýda çykaryp ibermek.

<table>
<tr><th colspan="2">1</th><th colspan="2">2</th></tr>
<tr><td></td><td colspan="2"></td><td></td></tr>
</table>

5. Awtor täze eser döretdi, ýöne haçan sosial emlägine öwrüljekdigi bilen gyzyklandy? (Ulanmak-11bal)

A) awtorlyk hukugynyň amal etmek möhleti gutarandan soň;
B) eser döredilenden 30 ýyl soň;
C) eser döredilenden 10 ýyl soň;
D) eser döredilenden 20 ýyl soň.

6. Dogry jogaby tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň. (Ulanmak-11 bal)

1) zähmet şertnamasynyň ýatyrylmagy üçin esaslar; 2) zähmet şertnamasyndaky taraplaryň maddy jogapkärçiligi.	a) ýörite ýazmaça şertnama esasynda özüne ynanylan gymmat bahaly zatlaryň saklanmagyny üpjün etmeýänligi üçin; b) taraplaryň özara razyçylygy esasynda; c) bir gezeklik resminama esasynda alnan gymmat bahaly zatlaryň saklanmagyny üpjün etmezlik üçin; d) höweslendiriji hökmünde işgäre tölenen pul sylagy; e) möhletli zähmet şertnamasynyň möhledi gutarmagy esasynda.

<table>
<tr><th colspan="2">1</th><th colspan="2">2</th></tr>
<tr><td></td><td colspan="2"></td><td></td></tr>
</table>

7. Aşakdaky jogaplaryň haýsy zähmet depderçesi hakynda däl? (Bilmek-7 bal)

1) 5 günden artyk işlän ähli işgärler üçin ýöredilmegi şert;

2) näbelli döwür üçin edilýär;
3) ýitirilende - bir göçürme ýazylýar (soňraky ýazgylar dikeldilýär);
4) üç ýyldan köp bolmadyk belli bir möhlet üçin döredilýär.

8. Ýagdaýa hukuk tarplaýyn baha beriň. (Ulanmak-11bal)

R. nikasynyň ýatyrylmagy üçin kazyýete ýüz tutdy we adamsynyň 8 ýyl azatlykdan mahrum edilendigi sebäpli jenaýatçy bilen ýaşamajakdygyny aýtdy, ýöne biriniň ýoklugy sebäpli arza ret edildi.	a) eden jenaýaty üçin äri ýa-da aýaly üç ýyldan az bolmadyk möhletde azatlykdan mahrum edilen ýagdaýda, Maşgala kodeksiniň 42-43-nji maddalarynda görkezilişi ýaly adminträtiw tertipde RÝRHA (Raýatlyk ýagdaýy resminamalaryny hasaba alyş edaralary) *(FHDYO)* arkaly) nikasyndan aýyrylýar; b) nika administratiw taýdan ýatyrylýar; c) şeýle ýagdaýda nika bozulmaýar; d) sud hereketleri kanuny esasa eýe.

9. Aşakdaky hereketleriň dogrudygyny ýa-da nädogrydygyny derňäň. (Pikir-13 bal)
1) para (korrupsiýa puluny) almagyň subýektiw tarapy - dogry kast: günäkär (para alýan) maddy gymmatlyklaryň ýa-da emläk peýdalarynyň berilýändiginden gelip çykyp para berijiniň bähbidine haýsydyr hereketini etmek ýa-da etmezlik üçin para hökmünde berilýändigini düşünýär ýa-da muny isleýär;
2) islendik maddy gymmatlyklar: pul, daşary ýurt walýutasy, gymmat bahaly zatlar, gymmatly kagyzlar, azyk ýa-da senagat önümleri we ş.m. para predmeti bolýar;
3) para bermek jenaýatynyň obýekti we predmeti para almak jenaýatynyň elementleri bilen birmeňzeş bolýar.

1		**2**

10. Haýsy kanunda ýer, ýerasty baýlyklar, suw, ösümlik we haýwanat dünýäsi we beýleki tebigy baýlyklaryň milli baýlykdygyny, olary paýhasly ulanmalydygyny we döwlet tarapyndan goralýandygyny tassyklanan? (Bilmek-7 bal)

A) Raýatlyk baradaky kanunda;

B) Özbegistan Respublikasynyň Konstitusiýasynda;
C) Bilim baradaky kanunda;
D) Halkara hukuk baradaky kanun taslamasynda.

WARIANT-10

1. Iňlis-Amerika “hukuky maşgalasy” ýa-da “umumy hukuk” haýsy döwletleriň hukuk sistemasynda öňdebaryjylyk edýär? (Bilmek-7bal)

A) ABŞ, Kanada, Britaniýa;
B) Ýaponiýa, Hindistan, Hytaý;
C) Russiýa, Ukraina, Estoniýa;
D) Germaniýa, Fransiýa, Ispaniýa, Italiýa.

2. Aşakdakylardan raýatlaryň borçlaryny tapyň. (Ulanmak-11 bal)

1) harby gullugy geçmek;
2) taryhy ýadygärlikleri gorap saklamak;
3) Konstitusiýada bellenen borçlary ýerine ýetirmek;
4) bilim almak;
5) saýlow we referendumlarda gatnaşmak.

3. Dogry jogaby tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň. (Ulanmak-11 bal)

1) Özbegistan Respublikasynyň Prezidenti; 2) Aly mejlis.	a) halkara gatnaşyklarynda Özbegistan Respublikasynyň Ministrler Kabinetiniň adyndan hereket edýär; b) huzurynda akkreditsiýadan geçen diplomatik hem-de beýleki wekilleriň şahsyýetnamalaryny we çakylyk ýarlyklaryny kabul edýär; c) komitetleriň, edaralaryň we beýleki respublikan döwlet edaralarynyň başlyklaryny kanuna laýyklykda belleýär we işden aýyrýar; d) Özbegistan Respublikasy Merkezi saýlaw komissiýasyny döredýär; e) döwlet sylaglary we baýraklaryny döredýär.

1	2	

4. Dogry jogaby tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň. (Ulanmak-11 bal)

1) adminstratiw jeza; 2) jenaýat jezasy.	a) azatlykdan mahrum etmek; b) jenaýat etmek üçin ýarag hasaplanýan ýa-da bahasy tölenmeli gönüden-göni şeýle obýektiň konfiskasiýa edilmegi; c) daşary ýurt raýatlaryny we raýatlygy bolmadyk adamlary Özbegistan Respublikasynyň çäginden administratiw taýdan çykaryp ibermek; d) azatlykdan çäklemek.

1		**2**

5. Eger-de taraplaryň arasynda şertnamanyň ähli möhüm şertleri barada zerur görnüşde ylalaşyk gazanan bolsalar,…... hasaplanýar. Nokatlary dogry jogap bilen çalyşyň. (Ulanmak-11 bal)

A) şertnama bozulan;
B) şertnama ýatyrlan;
C) şertnama düzülen;
D) şertnama togtadylan

6. Dogry jogaby tapmak üçin aşakdakylary deňeşdiriň. (Ulanmak-11 bal)

1) zähmet jedelleri komissiýasynyň başlygynyň wezipeleri; 2) zähmet toparynyň ýolbaşçysynyň wezipeleri.	a) şaýatlary sorag edýär; b) dawagär we jogapkärden işe degişli goşmaça ýagdaýlary anyklaýar; c) toparyň bu jedel baradaky pikirini sud beýan edýär; d) işiň düýp amnysyny mälim edýär; e) iş ýagdaýlaryny anyklamaga kömek edýär.

1		**2**

7. Haýsy setirde zähmet kanunçylygynyň esasy ýörelgeleri dogry görkezilen? (Bilmek-7 bal)

1) zähmet erkinligi ýörelgesi;
2) dynç almak we zähmeti goramak hukugyny üpjün etmezlik ýörelgesi;
3) zähmetde we işde deň hukuklary üpjün etmezlik ýörelgesi;
4) zähmet hukuklaryny we azatlyklaryny goramak hukugyny
üpjün etmek ýörelgesi.

8 Ýagdaýa hukuk taraplama baha beriň. (Ulanmak-11 bal)

Toýdan soň är-aýal nika şertnamasy baglaşmak üçin FHDÝo organyna ýüz tutdular, ýöne maşgala gurandan soň nika baglaşyp bolmaýandygy sebäpli bu arza ret edildi.	a) är-aýal nika şertnamasyny RÝRHA (Raýatlyk ýagdaýy resminamalaryny hasaba alyş edaralary) *(FHDYO)* edarasy arkaly düzmek hukugyna eýe; b) nika şertnamasyny natarial edarasy arkaly düzmek hukugyna eýe; c) nika şertnamasyny är-aýal islän wagtda düzmek hukugyna eýe; d) nika şertnamasyny är-aýal islän wagtda düzmek hukugyna eýe däl.

9. Aşakdaky hereketleriň dogrudygyny ýa-da nädogrydygyny derňäň. (Pikir-13 bal)

1) ýangyn howpsuzlygy düzgünlerini bozmak jenaýatynyň maksady ýangyn howpsuzlygy, ýagny adamlary, jemgyýetçilik we döwlet emläklerini ýangyndan goramak ýagdaýy haasaplanýar;
2) zähmeti goramak düzgünlerini bozmak jenaýatynyň maksady, eýeçilik görnüşine seretmezden kärhanalarda, edaralarda, guramalarda işleýän adamlaryň iş şertlerini kadalaşdyrýan jemgyýetçilik gatnaşyklary hasaplanýar;
3) zähmeti goramak düzgünlerini bozmak jenaýaty, subýektiw tarapdan jenaýatyň bilkastlaýyn ýa-da biperwaý görnüşleri arkaly amala aşyrylýar.

1	2	3

10. Konstitusiýamyzyň haýsy bölüminde ýerleriň milli baýlyk hökmünde tygşytly ulanylmagyny we goralmagyny üpjün edýän şertlerde we proseduralarda hususy eýeçilik bolup biljekdigi kesgitlenildi? (Bilmek-7 bal)

A) “Jemgyýet we şahs”
B) “Esasy prinspler”
C) “Döwlet häkimiýetiniň düzülişi”
D) “Konstitusiýa üýtgeşiklik girizmek tertibi”